

С. О. Ястремська

*ДВНЗ “Тернопільський державний медичний
університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України”*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

S. O. Yastremska

I. Horbachevsky Ternopil State Medical University

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF PROFESSIONAL TRAINING FOR FUTURE MASTERS IN NURSING BY MEANS OF DISTANCE EDUCATION IN HIGHER MEDICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Мета роботи – висвітлення концептуальних засад професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи у вищих медичних навчальних закладах засобами дистанційного навчання.

Основна частина. Основна ідея статті полягає у визначенні та науковому обґрунтуванні нової концепції організації професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи засобами дистанційного навчання, здатної виконувати функції теоретико-методологічного підґрунтя моделювання освітнього процесу. Розроблена концепція є авторським уявленням реалізації процесу дистанційного навчання майбутніх магістрів сестринської справи та охоплює провідну ідею й основні поняття дослідження. Ядро концепції, змістовно-сміслове наповнення, представлено моделлю професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи у вищих медичних навчальних закладах засобами дистанційного навчання.

Висновок. Розроблена концепція професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи у вищих медичних навчальних закладах засобами дистанційного навчання є системою сучасних поглядів, ідей, цільових установок, пріоритетних напрямів розвитку вищої медсестринської освіти з урахуванням реальних умов модернізації системи охорони здоров'я.

Ключові слова: концептуальні засади; концепція; вища медсестринська освіта; система професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи; дистанційне навчання.

The aim of the work – to highlight the conceptual bases of professional training for future masters of sciences in nursing by means of distance education in higher medical educational institutions.

The main body. The main idea of the article is to define and scientifically substantiate the new organization concept of professional training for future masters of sciences in nursing by means of distance education, capable of performing the theoretical and methodological basis of modeling of the educational process. The developed concept is an author's idea of implementation of distance learning process for future masters in nursing and covers the leading idea and basic concepts of research. The core of the concept, content and semantic content is presented by model of professional training for future masters in nursing by means of distance education in higher medical educational institutions.

Conclusion. The concept of professional training for future masters in nursing by means of distance education in higher medical educational institutions is developed by a system of modern views, ideas, targets, priority directions of development of higher nursing education, taking into account the real conditions of modernization of health care system.

Key words: conceptual principles; concept; higher nursing education; system of professional training for future masters in nursing; distance education.

Вступ. У сучасному світі спостерігається стрімке розгортання інноваційних процесів, особливо відчутно це виявляється в системі вищої освіти, зокрема й медсестринської. Внесок університетів в інноваційну економіку країни полягає в проведенні

фундаментальних і прикладних досліджень та продукуванні інноваційних ідей. Одним із напрямів інноваційного розвитку вищої освіти є створення і поширення нововведень, які відповідають потребам суспільства. Це знайшло відображення і в програмних державних документах.

Проблема використання сучасних технічних пристроїв у вищій медсестринській освіті багатоаспектна і багатогранна. Незважаючи на значну кількість наукових пошуків у цій сфері, існує недостатня дослідженість концептуальних засад професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи (МСС) у вищих медичних навчальних закладах (ВМНЗ) засобами дистанційного навчання (ДН). Це зумовлює протиріччя, пов'язані з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні, а їх впровадження в освітній процес вимагає урахування психолого-педагогічних аспектів навчання з використанням електронних медіа.

Незважаючи на активні спроби науковців залучити всі ВМНЗ до єдиного інформаційного простору [1–3], сьогодні відсутня єдина концепція роботи з електронними засобами дистанційної медіа-педагогіки в професійній підготовці майбутніх МСС. Це протиріччя зумовлює необхідність з'ясування ролі комп'ютерної техніки та інформаційних ресурсів у вищій медсестринській освіті, розробки нової дидактичної концепції для ефективної інтеграції сучасних медіа в освітнє середовище ВМНЗ.

Мета роботи – висвітлення концептуальних засад професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи у вищих медичних навчальних закладах засобами дистанційного навчання.

Основна ідея нашого дослідження полягає у визначенні та науковому обґрунтуванні нової концепції організації освітнього процесу майбутніх МСС засобами ДН, здатної виконувати функції теоретико-методологічного підґрунтя моделювання освітнього процесу в нормативно-правовому форматі. Будучи теоретико-методологічною основою дослідницької діяльності, концепція містить ідею перетворення існуючої системи вищої медсестринської освіти, шляхи її формування та розвитку в умовах постійно зростаючих потреб особистості, суспільства і держави та сучасних цифрових, технологічних перетворень медсестринської діяльності. Водночас визначення й узагальнення основних положень концепції професійної підготовки майбутніх МСС у ВМНЗ засобами ДН вимагає конкретизації сутності поняття “концепція”.

Основна частина. Поняття “концепція” в науково-енциклопедичному вимірі розглядається як система поглядів на певну проблему, основна думка, спосіб розуміння і трактування будь-яких явищ, керівна ідея, конструктивний принцип різних видів діяльності [4]. Педагогічна концепція задає загальну ідеологічну і методологічну основу для подаль-

шої розробки документів нормативно-правового, програмно-організаційного та методичного характеру, визначення стратегії і тактики подальшої педагогічної діяльності. Водночас педагогічна концепція спрямована на об'єктивно необхідні зміни існуючих форм роботи в гнучку, доступну багаторівневу систему, яка охоплює скоординовані дії, спрямовані на досягнення освітніх цілей. Основні положення концепції є обґрунтуванням для подальшого визначення напряму педагогічної діяльності з метою організації професійної підготовки майбутніх МСС засобами дистанційного навчання.

Концепція як результат наукового пошуку покликана забезпечити ефективне оперування досліджуваним феноменом в умовах сучасної вищої медсестринської освіти. Загальним функціональним призначенням концепції професійної підготовки майбутніх МСС у ВМНЗ є:

– синтезування окремих знань в єдину логічну систему;

– пояснення суттєвих характеристик, зв'язків, закономірностей виникнення і розвитку досліджуваного явища;

– представлення методології дослідження та практичного апарату для ефективного оперування досліджуваним явищем;

– передбачення перспектив розвитку дослідження, розкриття особливостей та пов'язаних із ним чинників об'єктивної реальності.

Оскільки визначення концепції спричиняє розуміння її специфіки, то ключовими особливостями наповнення концепції професійної підготовки майбутніх МСС у ВМНЗ засобами ДН є:

1) предмет концепції пов'язаний із динамічними процесами, в яких дистанційно беруть участь викладачі-тьютори та студенти, змінюючись самі та змінюючи педагогічну реальність;

2) наповнення концепції детерміновано власними ціннісними орієнтаціями автора, які відбивають наші наукові знання й уявлення;

3) основні методологічні інструменти отримання нового наукового знання в межах концепції мають абстрактний характер та пов'язані з мисленнєвими операціями;

4) завершена концепція має матеріальний носій, тобто закріплена в текстовій, знаково-символьній формі.

Базовими джерелами створення концепції професійної підготовки майбутніх МСС у ВМНЗ засобами ДН є: державне замовлення на підготовку висококваліфікованих медсестринських кадрів з

вищою освітою; об'єктивні потреби суспільства у фахівцях, готових до успішної самореалізації в професійній діяльності; нормативно-правові основи професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи в освітньому процесі ВМНЗ [5], зарубіжний та вітчизняний досвід професійної підготовки майбутніх МСС у дистанційному освітньому процесі ВМНЗ.

Нормативно-правовою основою авторської концепції є: Закон України “Про вищу освіту” (2014), Галузевий стандарт вищої освіти України. Спеціальність: 6.110102 “Сестринська справа”, Закон України “Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки” (2007), Програма розвитку медсестринства України (2006), Стратегія зміцнення сестринської та акушерської справи в Європі для досягнення цілей політики Здоров'я – 2020 (2015), Концепції інформатизації сфери охорони здоров'я України на 2013–2018 роки (2013), побудови нової національної системи охорони здоров'я України (2014), розвитку освіти України на період 2015–2025 років (2015), розвитку вищої медичної освіти (2008).

У сучасному вимірі для структурно-системного та методологічного осмислення інноваційних функцій вищої медсестринської освіти й визначення концептуальних напрямів професійної підготовки майбутніх МСС у ВМНЗ засобами ДН [6, 7] враховувалися різні підходи до її цілей і цінностей, які окреслені такими основними медіа-педагогічними концепціями, як: заборонно-охоронна, естетична (культурно зорієнтована), функціональна (діяльнісно зорієнтована), інтерактивна (комунікативно зорієнтована).

Враховуючи наведене, варто зазначити, що концепція професійної підготовки майбутніх МСС у ВМНЗ засобами ДН є авторським уявленням реалізації цього процесу [8] й охоплює такі елементи:

- провідну ідею концепції й основні поняття дослідження;

- ядро концепції, в основі якої закладені закономірності і принципи професійної підготовки майбутніх МСС засобами дистанційного навчання, виявлені на основі аналізу теоретико-методологічних основ;

- змістовно-смісловне наповнення, представлене моделлю професійної підготовки майбутніх МСС у ВМНЗ засобами ДН.

У процесі наукового дослідження нами розроблено й упроваджено в освітній процес ВМНЗ цільову педагогічну програму професійної підготовки май-

бутніх МСС, де пріоритетними виокремлені основні концептуальні положення, які всебічно розкривають суть, зміст і особливості функціонування:

1. Прогресивні тенденції інформатизації вищої медсестринської освіти тісно пов'язані з переходом системи освіти в Україні до нової освітологічної парадигми та характеризуються переосмисленням можливостей медіа-педагогіки та пошуком напрямів її технологізації, модернізації та раціоналізації.

2. Дистанційність навчання у професійній підготовці майбутніх МСС досягається викладачем шляхом забезпечення доступності інформаційно-комунікативних технологій кожному студенту, мережі “Інтернет”.

3. Електронне інформаційно-освітнє середовище (ЕІОС) професійної підготовки майбутніх МСС є багатокомпонентною інформаційною системою. Інформаційні ресурси ЕІОС відповідають стандартним дидактичним вимогам, задовольняють специфічні вимоги, зумовлені перевагами сучасних ІКТ.

4. Створення та реалізація системи професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи у ВМНЗ засобами ДН базуються на використанні інформаційних та телекомунікаційних технологій, які забезпечують створення віртуальних аналогів умов очного навчання.

5. Передумовами створення системи підготовки майбутніх МСС у вищих медичних навчальних закладах засобами ДН є урахування дидактичних переваг дистанційного (мережевого, електронного) навчання.

6. Для забезпечення ефективності дистанційного навчання майбутніх МСС розроблені навчально-методичні комплекси в електронній формі; відео- та аудіокурси лекцій англійською, російською та українською мовами; інформаційно-довідкові матеріали; інтерактивні тестові тренажери для самоперевірки і самоконтролю знань.

Висновки. Таким чином, науково обґрунтовано, що ефективність реалізації розробленої концепції професійної підготовки майбутніх МСС залежить від окреслених концептуальних положень, які проєктуються з метою створення умов для формування готовності студентів до професійної метадіяльності в майбутній роботі за фахом. Розроблена авторська концепція є системою сучасних поглядів, ідей, цільових установок, пріоритетних напрямів розвитку вищої медсестринської освіти з урахуванням реальних умов модернізації системи охорони здоров'я.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у педагогічному проектуванні освітнього процесу як

механізму реалізації розробленої концепції професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи у ВМНЗ засобами дистанційного навчання. Необхідність застосування педагогічного проектування діяльності як універсального в апробації ек-

периментальних ідей зумовлено його можливістю забезпечувати ефективність і гнучкість навчання шляхом варіативного використання традиційних та інноваційних методів і форм педагогічного впливу.

Список літератури

1. Биков В. Ю. Відкрите навчальне середовище та сучасні мережні інструменти систем відкритої освіти / В. Ю. Биков, Ю. О. Жук. – К. : Атіка, 2005. – 272 с.
2. Білинська М. М. Державне управління галузевими стандартами в умовах реформування вищої медичної освіти в Україні : монографія / М. М. Білинська. – К. : Вид-во НАДУ, 2004. – 246 с.
3. Олексюк В. П. Деякі аспекти інтеграції веб-сервісів вищого навчального закладу / В. П. Олексюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія “Педагогіка”. – 2011. – № 1. – С. 228–234.
4. Сучасний тлумачний словник української мови: [100 000 слів] / [укл. Н. Д. Кусайкіна, Ю. С. Цибульник] ; за заг. ред. В. В. Дубічинського. – Х. : Школа, 2009. – 1008 с.

References

1. Bykov, V.Yu. (2005). *Vidkryte navchalne seredovyshe ta suchasni merezhni instrumenty system vidkrytoi osvity [Open learning environment and modern network tools for open education systems]*. Kyiv: Atika [inUkrainian].
2. Bilynska, M.M. (2004). *Derzhavne upravlinnia haluzevymy standartamy v umovakh reformuvannia vyshchoi medychnoi osvity v Ukraini: monohrafiia [Public administration of industry standards in the context of reforming higher education in Ukraine. Monograph]*. Kyiv: Vyd-vo NADU [in Ukrainian].
3. Oleksiuk, V.P. (2011). *Deiaki aspekty intehratsii veb-servisiv vyshchoho navchalnoho zakladu [Some aspects of integrating web-services at a higher educational institution]*. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. V. Hnatiuka. Ser.: Pedahohika – Scientific Notes of the Ternopil National Pedagogical University*, 1, 228-234 [in Ukrainian].
4. *Suchasnyi tлумachnyi slovnyk ukrainskoi movy: 100000 sliv (2009). [Modern Dictionary of Ukrainian: 100.000 words]*. Kharkiv: Shkola [in Ukrainian].
5. (2012). *Haluzevyi standart vyshchoi osvity Ukrainy spets.: 6.110102. “Sestrynska sprava” MON Ukrainy [Branch*

5. *Galuzeviy standart vyshchoi osvity Ukrainy. Spetsialnytsia: 6.110102 “Sestrynska sprava” / MON Ukrainy. – K., 2012. – 28 s.*
6. Мельничук І. М. Теоретичні основи професійної підготовки фахівців медсестринства / І. М. Мельничук // *Науковий вісник Чернівецького університету. – 2015. – Вип. 749. – С. 90–98.*
7. Мельничук І. М. Актуальність використання дистанційного навчання при підготовці медичних сестер-магістрів у США / І. М. Мельничук, О. М. Намісник // *Науковий огляд. – 2014. – № 2 (3), ч. II. – С. 86–92.*
8. Ястремська С. О. Порівняльний аналіз навчальних можливостей сучасних моделей дистанційного навчання / С. О. Ястремська // *Науковий огляд. – 2017. – № 8 (40). – С. 103–116.*

standard of higher education of Ukraine special.: 6.110102. “Nursing” of the Ministry of Education and Science of Ukraine]. Kyiv [in Ukrainian].

6. Melnychuk, I.M. (2015). *Teoretychni osnovy profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv medsestrynstva [Theoretical basis of professional training of nursing specialists]*. *Naukovyi visnyk chernivetskoho universytetu. Pedahohika ta Psykholohiia – Scientific Journal of Chernivtsi University. Pedagogy and Psychology*, 749, 90-98 [in Ukrainian].
7. Melnychuk, I.M., & Namisniak, O.M. (2014). *Aktualnist vykorystannia dystantsiinoho navchannia pry pidhotovtsi medychnykh sester-mahistriv u SShA [Relevance of the use of distance learning in the training of nurses in the United States]*. *Naukovyi ohliad – Scientific Review*, 2 (3), 86-92 [in Ukrainian].
8. Yastremska, S.O. (2017). *Porivnialnyi analiz navchalnykh mozhlyvostei suchasnykh modelei dystantsiinoho navchannia [Comparative analysis of training possibilities of modern models of distance learning]*. *Naukovyi ohliad – Scientific Review*, 8 (40), 103-116 [in Ukrainian].

Отримано 03.11.17

Електронна адреса для листування: yastremska@tdmu.edu.ua